



MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ DERGİSİ

Mehmet Akif Ersoy University

Journal of Economics and Administrative Sciences Faculty

ISSN: 2149-1658

Cilt: 7 Sayı: 3 s.706-730

Volume: 7 Issue: 3 p.706-730

Kasım 2020 November

## TOPLUMSAL HAREKETTEN SİYASİ HAREKETE: İSPANYA-INDIGNADOS HAREKETİ VE LÜBNAN-BEYRUT MEDİNETİ HAREKETİ

### FROM SOCIAL MOVEMENT TO POLITICAL MOVEMENT: SPAIN-INDIGNADOS MOVEMENT AND LEBANON-BEIRUT MADİNATI MOVEMENT

Şeyma Merve TANDOĞAN<sup>1</sup>

1. Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Enstitüsü, smerve.tandogan@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4917-7881>

#### Öz

Bu çalışma, 60'lı yılların sonlarından itibaren yeni bir paradigma çerçevesinde değerlendirilmeye başlanan toplumsal hareketlerin siyasal bir harekete dönüşümünü örnek olaylar üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Toplumsal hareketler literatüründeki genel kabullerden biri; eski ve yeni toplumsal hareketlerin siyasetle ilişkili olma bakımından birbirinden farklılık sergilediğidir. Eski toplumsal hareketlerin, siyasi bir partinin çatısı altında örgütlendiği, yeni toplumsal hareketlerin partiler üstü bir yapı sergilediği kabul edilir. Bu çalışma, yeni toplumsal hareketlerin siyasi motivasyonlarla bir araya gelmemesine rağmen siyasi bir harekete dönüşme potansiyeli olduğunu öne sürmektedir. Bu doğrultuda İspanya'da ortaya çıkan Indignados Hareketi ve Lübnan'da ortaya çıkan Beyrut Medineti Hareketi örnek olay olarak ele alınmıştır. Farklı coğrafyalarda ortaya çıkan ve yeni toplumsal hareketlerin siyasi bir harekete dönüşmesine örnek olan bu hareketlerin incelenmesi neticesinde; yeni toplumsal hareketlerin, ortaya çıkış motivasyonu yahut coğrafya fark etmeksizin siyasi bir harekete dönüşebileceği görülmüştür. Çalışma neticesinde elde edilen sonuçlardan bir diğeri de yeni toplumsal hareket neticesinde ortaya çıkmış olan siyasi hareketin başarı elde etmesinin bulunulan ülkenin siyasi ve toplumsal yapısına bağlı olmadığı olmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Yeni Toplumsal Hareketler, Indignados Hareketi, Beyrut Medineti Hareketi, İspanya, Lübnan

#### Abstract

This study aims to examine the transformation of social movements into a political movement, which has been evaluated within the framework of a new paradigm since the late 60s, through case studies. One of the general acceptances in the social movements literature is that old and new social movements differ from each other in terms of being related to politics. It is accepted that the old social movements were organized under the roof of a political party by bringing together individuals with the same ideology and the new social movements brought together individuals from all ideologies and displayed a non-party structure. This study is shaped by the idea that new social movements have the potential to turn into a political movement, although they do not come together with political motivations. In this direction, the Indignados Movement in Spain and the Beirut Madinati Movement in Lebanon are handled as case studies. As a result of examining these movements that emerged in different geographies and set an example for the transformation of new social movements into a political movement; it has been observed that new social movements can turn into a political movement, regardless of the motivation for emergence or geography. Another result of the study is that the success of the political movement that emerged as a result of the new social movement does not depend on the political and social structure of the country.

**Keywords:** New Social Movements, Indignados Movement, Beirut Madinati Movement, Spain, Lebanon

**Makale Türü** Article Type  
Araştırma Makalesi Research Article

**Başvuru Tarihi** Application Date  
05.09.2020 09.05.2020

**Yayına Kabul Tarihi** Admission Date  
03.11.2020 11.03.2020

**DOI**  
<https://doi.org/10.30798/makuiibf.790837>

## **EXTENDED SUMMARY**

### **Research Problem**

This study aims to examine the transformation of social movements into a political movement, which has been evaluated within the framework of a new paradigm since the late 60s, through case studies.

### **Research Questions**

Do new social movements have a relationship with politics? Can new social movements turn into a political movement? If it can be turned, what is the success level of political movements that emerged as a result of new social movements?

### **Literature Review**

The literature review of this study was conducted in two stages. In the first stage, both printed sources and electronic resources books and articles related to the old and new social movements paradigms were searched, relevant ones were collected and read. In the second stage, sources such as manifestos, party programs, news, analysis articles on electronic media were collected and analyzed about the examples. It has been seen that there are three types of resources related to the research subject. The first are books and articles written by academics that contribute to the social movements literature. The second type of sources are the manifestos, party programs and interviews given by the actors of the examples discussed. The third type of sources were the news published in the print media about the examples discussed and research articles written by researchers.

### **Methodology**

This research mainly focused on three questions. Firstly, the old and new social movements literature was studied to understand the research topic. Afterwards, examples related to the subject were selected and a literature review was made on these examples. Hypothesis: Even if new social movements have not emerged for political purposes, they can then turn into a political movement. This article examines the transformation of new social movements into a political movement. In this context, the Indignados Movement and the Beirut Madinati Movement, which were chosen as examples, were analyzed, and the processes of transformation of these examples into a political movement and their effects on the country's politics were revealed.

### **Results and Conclusions**

As a result of the analysis, it was seen that these examples of social movements turned into a political movement after a certain period of time. It was seen that the Indignados Movement paved the way for the emergence of the Podemos Party, and the Beirut Madinati Movement for the emergence of the Beirut Madinati List. As a result of the study, it was seen that these two political movements that emerged as a result of social movements were effective in the political field at different levels. The success of the emerging political movements at different levels was explained by several reasons. One of these reasons is the political structure in which these political movements emerged. Individuals who

support social movement-level activities in Lebanon have not shown this support in the same way in the political sphere. Sectarian loyalties affecting both the social structure and the political structure prevented the Beirut Madinati Movement from gaining support. In Spain, the situation has been different. The Podemos Party has started to find support from the society since the first election it entered. Another reason is the differences in the discourse and goals of the political movements. While the Podemos Party entered the political arena with the aim of seizing power, the Beirut Madinati List did not aim to be ruling. This difference in the aims of the two political movements is also reflected in their discourse. Therefore, this situation affected the support of the voters. In the last part of the study, the effects of two political movements on the politics of the country are evaluated. The Podemos Party has had great effects on Spanish politics in a short time. The two-party political system, which has been ongoing for nearly forty years, broke down and entered a new era in which coalitions were established. After the last general elections, the Podemos Party became a coalition partner. The Beirut Madinati List, on the other hand, did not have a concrete effect. Except for minor changes in the discourse of the parties formed according to sectarian divisions, there has not been a change in Lebanese politics.

## 1. GİRİŞ

Toplumsal hareketler olarak isimlendirilen kitlesel hareketlerin modern dönemdeki ilk örnekleri 18. yüzyılda görülmeye başlanmıştır. O dönemde yaşanan sanayileşme süreci ve bu sürecin topluma yansımaları toplumsal hareketlerin ortaya çıkışında etkili olmuştur. Sanayileşme sürecine bağlı olarak meydana gelen ekonomik gelişmelerden rahatsızlık duyan işçi sınıfı bu dönemde yaşanan toplumsal hareketlerin ana aktörleri olmuşlardır. Sanayileşme adımlarıyla birlikte ortaya çıkan ekonomik faydadan yararlanamayan bu kesimler siyasi bir oluşumun önderliğinde bir araya gelerek mevcut düzenin ortadan kaldırılması ve iktidarın ele geçirilmesi amacıyla gösteriler düzenlemişlerdir. Gösterilerde ön plana çıkan grubun işçiler olması nedeniyle bu dönemde ortaya çıkan toplumsal hareketler işçi hareketleri olarak değerlendirilmiştir. Küreselleşme sürecinde yaşanan hızlanma ekonomik, sosyal ve siyasal alanlarda birtakım değişikliklerin yaşanmasına neden olmuştur. Küreselleşme sürecine bağlı olarak yaşanan değişimler bireyler açısından yeni sorunların ortaya çıkmasına ve bireylerin taleplerinde değişim yaşanmasına neden olmuştur. Ortaya çıkan yeni sorunların ve taleplerdeki değişimin etkisiyle toplumsal hareketler içerik ve şekil yönünden değişim yaşamıştır. Bireyler açısından yeni sorunların ortaya çıkmasına bağlı olarak toplumsal hareketlerde meydana gelen değişim nedeniyle, bu hareketler 60'lı yılların sonlarından itibaren yeni bir paradigma çerçevesinde değerlendirilmeye başlanmıştır. Bu yıllardan itibaren ortaya çıkan yeni toplumsal hareketler kendine münhasır birtakım özellikler ihtiva etmiştir.

Küreselleşme sürecine bağlı olarak ekonomik, sosyal ve siyasal alanlarda yaşanan değişimler toplumsal hareketlerin ortaya çıkış nedenlerini, amaçlarını, örgütlenme biçimlerini, bir araya gelen bireylerin profillerini etkilemiştir. Eski toplumsal hareketlerin ortaya çıkışında etkili olan ekonomi motivasyonlu sorunların yanında kimlik, çevre, etnisite, barış, cinsel tercih ve kadın haklarıyla ilgili sorunların yeni toplumsal hareketleri şekillendirdiği görülmüştür. Eski toplumsal hareketlerden farklı olarak yeni toplumsal hareketler siyasi bir oluşumun çatısı altında örgütlenmemiştir. Dolayısıyla yeni toplumsal hareketlerin amaçları arasında siyasi iktidarı ele geçirmenin yer almadığı ve bu hareketlerin siyasetle ilişkili olmadığı kabul edilmiştir. Bu çalışma boyunca siyasetle ilişkili olma ifadesiyle kastedilen ele alınan aktörün siyasi bir program dâhilinde, siyasi alana dair birtakım hedeflerle hareket etmesi olmuştur. Belirli bir parti programı olan, iktidarı ele geçirmeye ya da mevcut siyasalere yönelik siyasi amaçlar taşıyan ve bu amaçlar doğrultusunda söylem geliştirerek ulusal ve yerel düzeydeki seçimlere katılım gösteren aktörler siyasi aktör olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla bu çalışmada ele alınan toplumsal hareketler neticesinde ortaya çıkmış olan ve yukarıda ifade edilen kriterleri sağlayan hareketler siyasi hareketler olarak ele alınmıştır.

Literatürdeki kabullerin aksine yeni toplumsal hareketlerin siyasi bir harekete dönüşme potansiyeli bu çalışmanın temel inceleme konusunu oluşturmuştur. İspanya'da ortaya çıkan Indignados Hareketi'nin ve Lübnan'da ortaya çıkan Beyrut Medineti Hareketi'nin incelenmesiyle yeni toplumsal hareketlerin siyasi bir potansiyel taşıdığına dair somut örnekler ortaya koyulmuştur. Örnek olay olarak

incelenen Indignados ve Beyrut Medineti hareketlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi birkaç nedenden dolayı anlamlıdır. Farklı coğrafi ve kültürel bölgelerde ortaya çıkmış olan toplumsal hareketlerin siyasi bir harekete dönüşme potansiyellerinin ve dönüşüm süreçlerinin karşılaştırılması; toplumsal hareketler neticesinde ortaya çıkmış olan ve birbirinden farklı özellikler sergileyen siyasi yapılar içinde hareket eden siyasi hareketlerin, içinde buldukları siyasi yapılara ve aktörlere etki düzeylerinin incelenmek istenmesi öncelikli nedenler olmuştur. Bunların yanı sıra bir diğer neden ise; siyasi alana geçiş yapma amaçları farklı olan bu iki hareketin karşılaştırılmasıyla birlikte, siyasi harekete dönüşme sürecinde taşınan amacın mevcut siyasi aktörlere etki etme konusunda bir farklılık oluşturma durumunun incelenmek istenmesi olmuştur. Hem Indignados Hareketi'nin hem de Beyrut Medineti Hareketi'nin siyasi harekete dönüşme tarihlerinin birbirine yakın olması da bu iki hareketin karşılaştırılmasını anlamlı kılan bir diğer faktör olmuştur. Son olarak ise ele alınan iki toplumsal hareketin siyasi harekete dönüşmesi aşamasında toplumsal harekette yer alan kişi ve grupların etkili olması nedeniyle ortaya çıkan benzerlik de bu iki hareketin karşılaştırmalı olarak ele alınmasında etkili olmuştur.

Ele alınan örneklerin kültürel, coğrafi ve siyasi olarak birbirinden farklılık gösteren İspanya ve Lübnan'da yer alması ve ortaya çıkan toplumsal hareketlerin farklı motivasyonlarla ortaya çıkmış olması, toplumsal bir hareketin siyasi bir harekete dönüşme ihtimalinin belirli bir bölgenin toplumsal, siyasi yahut kültürel yapısıyla ilgili olmadığı ve ortaya çıkan bir toplumsal hareketin siyasi bir harekete dönüşme ihtimalinin her zaman var olduğu sonucuna ulaşılmasını sağlamıştır. Bunun yanında yeni toplumsal hareket neticesinde ortaya çıkmış olan siyasi hareketlerin başarı elde etmesinin içinde bulunulan ülkelerin siyasi yapısıyla ilişkili olmadığı görülmüştür. Hem siyasi yapısı demokratik değerlere dayalı olan İspanya'da hem de siyasi yapısı mezhepsel bağlara dayanan Lübnan'da toplumsal hareketler sonucunda ortaya çıkmış olan siyasi hareketlerin taşıdıkları hedef doğrultusunda belirli kazanımlar elde ettikleri görülmüştür.

### **1.1. Yeni Toplumsal Hareketlerin Ortaya Çıkışı**

Küreselleşmenin hızlanması ve sanayi sonrası sürecin ortaya çıkardığı konjonktür gibi nedenler bireyleri etkileyen farklı sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kimlik, çevre, etnisite, barış, cinsel tercih ve kadın hakları gibi bireylerin yaşamlarındaki daha fazla alanla ilişkili yeni sorunlar gündeme gelmeye başlamıştır. Dolayısıyla bu durum toplumsal hareketlerin şekillenmesinde etkili olmuştur. Toplumsal hareketleri açıklayan paradigmanın yeni sorunları gündemine alan toplumsal hareketleri açıklama konusunda yetersiz kalması yeni bir paradigmanın ortaya çıkmasına neden olmuştur (Pichardo, 1997, s. 412). Yukarıda ifade edilen konuları gündemine alan toplumsal hareketler 60'ların sonlarından itibaren yeni olarak nitelendirilmeye başlanmış, dolayısıyla bu tarihten önce yaşanan toplumsal hareketler eski toplumsal hareketler olarak isimlendirilmiştir. Yeni toplumsal hareketler sanayi sonrası ekonomiye geçişin bir ürünü olarak görülmüş ve bu hareketlerin sanayi dönemindeki toplumsal hareketlerden farklı olduğu ifade edilmiştir (Olofsson, 1988, s. 24-25).

Yeni toplumsal hareketler, kendilerini ortaya çıkaran sorunlara ve aktörlere bağlı olarak eski toplumsal hareketlerden farklı özellikler ihtiva etmiştir. Dile getirdikleri sorunlar, amaçları, örgütlenme biçimleri, bir araya gelen bireylerin profilleri ve eylem tarzları gibi konular yeni toplumsal hareketlerin kendisinden önceki toplumsal hareketlerden farklılaştığı noktalar olmuştur. Yeni toplumsal hareketler olarak incelenen hareketler arasında “kentsel sosyal mücadeleler, çevre veya ekoloji hareketleri, kadın ve eşcinsel özgürlüğü, barış hareketi, öğrenci ve gençlik aktivizmi ile bağlantılı kültürel isyan” (Boggs, 1986, s. 39-40) hareketleri yer almaktadır. Yeni toplumsal hareketler 1960’larda öğrenci, yeni sol ve sivil haklar hareketleri; 70’lerde ve 80’lerde LGBT, çevre, kadın, barış ve insan hakları hareketleri; 90’larda ve 2000’lerde ise küresel adalet hareketi şeklinde tezahür etmiştir (Topal Demiroğlu, 2014, s. 134).

Tarihsel süreç içerisinde meydana gelen olayların sosyal yapılarda derin etkiler bırakması neticesinde ortaya çıkan bir gelişme (Şentürk, 2006, s. 40) olarak ele alınan yeni toplumsal hareketler kavramı çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Yeni toplumsal hareketlerin sivil toplum içinde örgütlenen ve dile getirdikleri sorunlarla ilişkili olarak kimlik ve hayat tarzı üzerinde duran hareketler oldukları ifade edilmiştir (Çetinkaya, 2014, s. 707). Bir başka tanımda ise “resmi kurumsal kanalların dışında örgütlenen, dar kapsamlı ekonomik endişelerden ziyade yaşam tarzı, etnik ve kimliksel kaygıları vurgulayan hareketler” oldukları belirtilmiştir (Calhoun, 1993, s. 385). Yapılan tanımlarda üzerinde ittifak edilen konular yeni toplumsal hareketlerin kimlik ve yaşam tarzı üzerinde odaklandıkları ve örgütlenme süreçlerinin siyasetten bağımsız olarak gerçekleştiğidir.

## **1.2. Yeni Toplumsal Hareketleri ‘Yeni’ Kılan Özellikler**

Yeni toplumsal hareketleri eski toplumsal hareketlerden ayıran özellikler incelendiğinde dile getirilen sorunlar, amaçlar, örgütlenme biçimleri, harekete katılan bireylerin profilleri ve eylem tarzları noktalarında farklılaştıkları görülür. Sanayi sonrası sürece geçişin ortaya çıkardığı konjonktüre bağlı olarak, yeni toplumsal hareketlerin dile getirdikleri sorunlar arasında ekonomi dışı sorunların ön plana çıktığı görülmüştür. Eski toplumsal hareketler ekonomiyi merkeze alan sorunları gündeme getirmişken, yeni toplumsal hareketler yaşam kalitesi ve yaşam tarzıyla ilgili endişeleri gündeme getirmişlerdir (Pichardo, 1997, s. 414). “Beden, sağlık, cinsel kimlik, fiziksel çevre, kültürel ve etnik miras, ulusal ve dilsel miras, kimlik ve yaşamın fiziksel koşullarıyla ilgili meseleler” yeni toplumsal hareketlerin odaklandığı temel konular arasında yer almıştır (Offe, 1985, s. 829).

Çevrecilik, kadın hareketi, tek taraflı silahsızlanma ve nükleer karşıtlığı gibi post-materyalist konuların yükselişe geçmesiyle birlikte sosyal sınıfa dayalı siyasi kutuplaşmada azalma yaşanmış (Inglehart ve Flanagan, 1987, s. 1297) ve bu durum toplumsal hareketlere de yansımıştır. Meydana gelen konjonktürde ortaya çıkan yeni toplumsal hareketler bir partinin, oluşumun yahut liderin önderliğinde oluşmamışlardır. Aksine, merkezi ya da hiyerarşik olmayan ve yatay örgütlenme yoluyla ortaya çıkan bir yapı sergilemişlerdir (Offe, 1985, s. 829). Bu durum, çoğunlukla siyasi bir partinin önderliğinde ortaya çıkan eski toplumsal hareketlerin aksine yeni toplumsal hareketlerin siyasetle ilişkisi noktasında ayırt edici bir farklılık olmuştur. Eski toplumsal hareketlerin talepleri arasında yer alan politik haklar

talebi ve devrim yoluyla sistemin doğrudan değiştirilmesi amacı yeni toplumsal hareketlerde kendisine yer bulamamıştır. Yeni toplumsal hareketler, daha bireysel ve yaşama ilişkin sorunların ve taleplerin dile getirildiği hareketler olmuştur (Dede, 2018, s. 51-52).

Eski ve yeni toplumsal hareketler arasındaki farklılıklardan bir diğeri ise hareketlere katılan bireylerin profillerindeki değişim olmuştur. Sanayileşme sürecinin etkisiyle yaşanan eski toplumsal hareketler, çoğunlukla işçi sınıfının bir araya gelmesiyle ortaya çıkan hareketler olmuştur. Girişimciler, işçiler ve profesyonel orta sınıfın desteklediği eski toplumsal hareketlerden farklı olarak yeni toplumsal hareketler yeni orta sınıf, genç nesil ve daha yüksek eğitim seviyesine sahip gruplar tarafından destek bulmuştur (Habermas, 1981, s. 33). Offe yeni toplumsal hareketlere katılan bireyleri 3 başlık altında sınıflandırmıştır. Buna göre; yeni orta sınıf, eski orta sınıfın unsurları ve işsizler, öğrenciler, ev hanımları, emekliler gibi iş piyasasının dışında kalan bireylerden oluşan gruplar yeni toplumsal hareketlerin toplumsal tabanını oluşturan aktörler arasında yer almaktadırlar. Heywood (2011, s. 152) da buna benzer şekilde yeni toplumsal hareketlerin gençler, iyi eğitilmişler ve nispeten zengin olanların yer aldığı hareketler olduğunu ifade etmiştir. Kendilerini tanımlarken sağcı, solcu, liberal, muhafazakâr gibi siyasi kodlara yahut işçi, zengin, fakir gibi toplumsal kodlara başvurmayan yeni toplumsal hareketler (Offe, 1985, s. 831-832) oldukça heterojen bir katılımcı profili ortaya koymuştur.

Yeni toplumsal hareketleri farklı kılan özelliklerden bir tanesi de teknolojinin kullanımı olmuştur. 90'lerden itibaren teknolojiye yaşanan gelişmelerin yeni toplumsal hareketler tarafından aktif olarak kullanıldığı görülmüştür. Bu durum, yeni toplumsal hareketler üzerinde iki farklı şekilde etkili olmuştur. Hareketin organize edilmesinde yahut mevcut bir hareketin daha geniş kitlelere ulaştırılmasında teknolojinin getirdiği yeniliklerden faydalanılmıştır. Yeni toplumsal hareketlere katılan bireyler, internet aracılığıyla düşük maliyetle ve sansüresiz şekilde mesajlarını yayma olanağı elde etmişlerdir (Porta vd., 2006, s. 93). Yeni toplumsal hareketlerin interneti kullanmasıyla ilgili ilk örnek olarak gösterilen 1994 yılındaki Zapatista yerli halkının ayaklanmalarından (Hoffman, 2007-2008, s. 105-106) günümüze, yeni toplumsal hareketler kapsamında ele alınan ve birçok farklı ülkede ortaya çıkan gösterilerde internet üzerinden kurulan sosyal ağların yoğun bir şekilde kullanıldığı örnekler görülmüştür.

Yukarıda ifade edilen farklılıklar arasında siyasetle ilişki konusunun ele alındığı farklılıklar bu çalışmanın konusuyla ilgilidir. Yeni toplumsal hareketlerin örgütlenme biçimi açısından bir siyasi oluşumun çatısı altında organize olmamaları ve amaçları arasında siyasi iktidarı ele geçirme düşüncesinin olmaması yeni toplumsal hareketlerin siyasetle ilişkili olmadığı kabulünün ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu çalışmada ele alınan Indignados Hareketi ve Beyrut Medineti Hareketi örnekleri üzerinden bu kabulün ortaya çıkan her yeni toplumsal hareket için geçerli olmadığı gösterilmiştir. Ortaya çıkan yeni toplumsal hareketlerin yaşadıkları coğrafya ve gündemlerine aldıkları sorunlardan bağımsız olarak siyasi bir oluşuma zemin hazırlama potansiyeline sahip oldukları görülmüştür.

## 2. İSPANYA-INDIGNADOS HAREKETİ ÖRNEĞİ

İspanya’da ortaya çıkan Indignados (Öfkeliler) diğer bir ismiyle 15M Hareketi’nin (İlk gösterilerini 15 Mayıs’ta gerçekleştirmeleri nedeniyle İspanyolca 15 de Mayo tarihine atıfla 15M olarak da isimlendirilmiştir) temel ortaya çıkış motivasyonu ekonomik problemler olmuştur. 2004-2011 yılları arasında iktidarda bulunan Sosyalist İşçi Partisi (Partido Socialista Obrero Español) döneminde uygulanan yoğun sosyal devlet politikaları ve 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik krizin etkileri İspanya ekonomisinde ciddi tıkanma ve krizlerin çıkmasına neden olmuştur. Bu süreçte İspanya Avrupa’da işsizliğin en hızlı artış gösterdiği ülke konumuna gelmiştir. 2011 yılında iktidara gelen muhafazakâr Halk Partisi (Partido Popular) ekonomideki kötü gidişatın durdurulması amacıyla kemer sıkma politikaları uygulamak istemiştir. 2012 yılında IMF’den 100 milyar Euro’luk kurtarma paketi talep eden hükümet, 2013 yılında 39 milyar Euro’luk bütçe kesintisi yapacağını duyurmuştur. Bankalar kamu parası ile kurtarılırken eğitim, sağlık ve diğer temel hizmetlerin bütçeleri uygulanan kesinti ile sarsılmıştır. Ekonomik krizle birlikte gençler arasındaki işsizlik oranı % 50’lere ulaşmıştır (Flesher Fominaya, 2014, s. 167). Mevcut ekonomik durumdan ve uygulanan kemer sıkma politikalarından olumsuz olarak etkilenmiş olan halkın bu politikalara tepkisi protesto gösterileri düzenlemek olmuştur. Protesto gösterilerinin ülke çapında yaşanması nedeniyle zor duruma düşen muhafazakâr iktidar, protestoları sindirmek ve önüne geçmek amacıyla yasal düzenlemeler gerçekleştirmiştir. Bu düzenlemelerle güvenlik güçlerinin fotoğraf ve video yoluyla kayıt altına alınmaları yasaklanmış, protesto gösterilerine katılanlara yüksek miktarlarda cezalar belirlenmiş, İspanyol polislerinin muhaliflere ve gazetecilere yönelik bir kara liste hazırlamasının ve rastgele kimlik kontrolü yapabilmesinin önü açılmıştır. Ortaya çıkan bu durum ‘Faşizm İspanya’ya geri döndü’ yorumlarının yapılmasına neden olmuştur (“ Fascism Is Back In Spain”, 2014).

Ekonomik krizin etkilerinin yoğun şekilde hissedildiği 2011 yılının Mayıs ayında, Indignados Hareketi ilk kitlesel gösterilerini gerçekleştirmiştir. Ülke çapında 60 şehre yayılan hareketin ortaya çıkış motivasyonu yaşanan ekonomik durgunluk ve siyasilere yönelik tepki olmuştur. Hareketin ortaya çıkışıyla ilgili birtakım görüşler öne sürülmüştür. Buna göre hareketin ortaya çıkışının yakın zamanda İspanya’da yaşanmış olan bir dizi protesto ve kampanyaların sonucunda gerçekleştiği ileri sürülmüştür. Bu protesto ve kampanyaların; 2008 yılındaki Bologna Sürecine bağlı olarak ortaya çıkan üniversite reformu karşıtı protestolar, işsizlik ve sosyal güvencesizlik, uygun fiyatlı konut eksikliği, internet özgürlüğü ve diğer konularla ilgili kampanyalar olduğu belirtilmiştir (Flesher Fominaya, 2014, s. 167). Bu görüşün yanında yine benzer şekilde 2000’li yıllarda yaşanan bazı kitlesel protestoların Indignados Hareketi’nin ortaya çıkışına zemin hazırladığı görüşü mevcuttur. Bu görüşe göre Irak’ın işgaline verilen destek nedeniyle 2002 yılında yaşanan hükümet karşıtı protestolar, 2008 yılındaki Bologna Süreci karşıtı protestolar ve 2010 yılında yaşanan genel grev Indignados Hareketi’ne zemin hazırlamıştır (Güler, 2015, s. 347). Genel olarak bakıldığında 2000’li yılların başından Indignados Hareketi’nin ortaya çıkışına kadar olan süreçte meydana gelmiş olan gösteri, protesto ve kampanyaların Hareket’in ortaya çıkmasına



zemin hazırlayan toplumsal tepkiyi beslediği söylenebilir. Indignados Hareketi, İspanya toplumunun ekonomiden siyasete kadar çeşitli konularda yıllardır süren memnuniyetsizliğinin ve tepkisinin dışa vurumu olarak meydana gelmiştir.

İktidar partileri tarafından yürütülen ekonomi politikalarının ve küresel ekonomik krizin neticesinde ortaya çıkmış olan ekonomik durgunluğa yönelik söylemler Hareket'in temel söylemleri arasında yer almıştır. 'Siyasilerin ve bankacıların ellerindeki ürünler değiliz' sloganıyla on binlerce insan protestolara katılmıştır (Romanos, 2013, s. 203). Hükümet tarafından uygulanan ekonomi politikalarından ve küresel ekonomik krizden olumsuz etkilenen kesimler, beyaz yakalı ve mavi yakalı işçiler Indignados'un toplumsal tabanını oluşturan kesimler olmuşlardır. Bunun yanında Hareket, ortaya çıktığı andan itibaren gençlerden özellikle de genç işsizlerden destek görmüştür (Peterson vd., 2013, s. 378).

İnsanları gösterilere katılmaları için meydanlara çağıran önemli aktörlerden biri Juventud Sin Futuro (Geleceksiz Gençlik) Hareketi olmuştur (Flesher Fominaya, 2014, s. 168). Hareketin, kısa zaman içinde gençlerin yanı sıra toplumun ve İspanya sivil toplumunun büyük kesiminden de destek bulduğu görülmüştür. Gösterilere katılanlar kendilerini sağ ya da sol olarak değil birey olarak tanımlamışlardır (Marti, 2015, s. 133). Gösteriler sürerken protestoculardan bazıları sokak türü faaliyetleri protestolarına dâhil etmek istemiş ve oturma eylemi gerçekleştirerek şehir merkezindeki trafiği engellemişlerdir. Polis gruba müdahale ederek bazı kişileri tutuklamıştır. Bu gelişmenin ardından 40 kişilik bir grup tutuklulara destek vermek ve gösterilere devam etmek amacıyla Puerta del Sol Meydanı'nda oturmaya devam etmiştir. Böylelikle kalıcı bir kamp oluşturma ve oturma eylemini sürdürme fikri doğmuştur. Bu oturma eylemi göstericiler tarafından Acampada Sol olarak isimlendirilmiştir (Romanos, 2013, s. 203).

Kampın organizatörleri bir manifesto hazırlamışlardır. Bu manifestoda kendilerini özgürce ve gönüllü şekilde bir araya gelen, hiçbir parti ya da birliği temsil etmeyen ve değişim talep eden bir topluluk olarak tanımlamışlardır. Böylelikle Indignados ile siyasi parti ve oluşumlar arasında bir bağlantı olmadığı somut şekilde ifade edilmiştir. Yayınlanan manifestoda işsizliğin azaltılması; sağlık, eğitim ve toplu ulaşım gibi kamu hizmetlerinde yüksek kalitede hizmet sunulması; bankaların ve finansal kurumların düzenlenmesi; seçim kanununda düzenlemeler yapılması gibi talepler yer almıştır (Flesher Fominaya, 2014, s. 172). Yeni bir toplum talebiyle değişim isteyen grup, hak ettikleri amaç uğrunda barışçıl şekilde mücadele edeceklerini ve tutuklanan göstericilerin salıverilmesini istediklerini belirtmiştir (Elola, 2011). Kamusal alanı işgal eden ve sayıları giderek artan göstericiler 'Ayrılmıyoruz' (No nos vamos) dövizleriyle oturma eylemlerini sürdürmüşlerdir. İnsanları meydanlara davet eden posterlerde yazanlar arasında 'Biz sistem karşıtı değiliz, sistem bize karşı!', 'Siyasetçilerimiz vatandaşın değil piyasaların çıkarı için yönetiyor!', 'Sokağa çıkın çünkü 35 yıl boyunca kesintisiz çalışmazsanız emekli maaşınız olmayacak!', 'Sokağa çıkın çünkü İspanya gençliğinin % 50'si işsiz!', 'Sizin sosyal haklarınız kesintiye uğrarken bankalara kamu sübvansiyonları veriyorlar!' gibi ifadeler yer almıştır (Flesher Fominaya, 2014, s. 170).

Puerta del Sol Meydanı'nda kamp kurmuş olan göstericiler kendi içlerinde bir organizasyon kurmuş ve farklı konularla ilgilenmek üzere çalışma grupları ve komiteler oluşturmuşlardır. Bunlar altyapı, gıda, temizlik, genişleme ve iletişim komiteleri olmuştur. Eylemlerin planlanması, bağışların kabul edilmesi, kampta bulunanlara yiyecek ve içecek temininin organizasyonu, kamp alanında asayişin ve temizliğin sağlanması gibi faaliyetler oluşturulan komiteler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Daha geniş kitlelere ulaşabilmek amacıyla iletişim komitesi aracılığıyla bir Twitter hesabı oluşturulmuş ve bir blog başlatılmıştır. Oluşturulan iletişim komitesi Indignados Hareketi'ne dair yazı, resim, videoların paylaşımını yapma ve toplumu Hareket hakkında bilgilendirme amacıyla yoğun şekilde interneti kullanmıştır. Böylelikle Indignados Hareketi sosyal medya aracılığıyla da sesini duyurmaya başlamıştır. Sosyal medya üzerinden yapılan paylaşımlarda #spanishrevolution etiketi kullanılmış ve kısa süre içerisinde en fazla bahsedilen etiketlerin sıralandığı Trending Topic listesine girmiştir (Ramirez Blanco, 2018, s. 118, 121-122).

Puerta del Sol Meydanı'nda oluşturulan kamp alanı insanlara düşüncelerini paylaşabilme ve farklı düşünceler üzerinde tartışabilme imkânı sağlamıştır. Mevcut sosyo-ekonomik problemler ve eğitim, çevre, seçim sistemi gibi temel konular üzerine tartışmalar yapılmasına ve farklı çözüm önerileri sunulmasına zemin hazırlanmıştır. Kurulan doğrudan demokrasi sistemiyle herkesin karar alma süreçlerine katılabildiği bir ortam oluşturulmuş, alınacak kararların belirlenmesi için düzenli olarak toplantılar yapılmış ve kısa süre içerisinde Meydan, bir nevi siyaset okulu haline gelmiştir. Kamp alanı oturma eylemine katılanlar açısından heterojen bir görünüm sergilemiştir. İspanya'nın içinde bulunduğu sorunlardan rahatsızlık duyan ve siyasilere tepki göstermek isteyen herkes kamp alanında yer almıştır. Herkesin düşünce ve fikirlerini ifade edebildiği bir toplumsal hareket örneği sergilenmiştir (Ramirez Blanco, 2018, s. 133). Bölgesel seçime kadar olan süreçte 'Demokrasi diyorlar ama öyle değil (Lo llaman democracia y no lo es)' sloganı en popüler sloganlardan biri haline gelmiştir. 20 Mayıs akşamı 20 binden fazla gösterici Puerta del Sol Meydanı'nda toplanmış ve 'Sessiz Çılgılık (Grito Mudo)' olarak isimlendirilen İspanya tarihinin en büyük sivil itaatsizlik eylemlerinden birini gerçekleştirmiştir. 22 Mayıs'ta yapılan bölgesel seçimler Acampada Sol açısından birtakım sonuçlar doğurmuştur. Ekonomik durumun yanında İspanya siyasetinin de eleştirildiği kamp, 22 Mayıs'ta gerçekleşen bölgesel seçimlerin ardından dağılma sürecine girmiştir. Başlatılan hareketin nasıl sürdürüleceğine dair günler süren toplantı ve tartışmalardan sonra 12 Haziran günü kamp dağıtılmıştır. Yerel meclisler şeklinde devam eden Indignados Hareketi, 2014 yılına dek eylemlerini sürdürmüş fakat eylem sayıları giderek azalmıştır. 27 gün boyunca Puerta del Sol Meydanı'nı işgal eden Acampada Sol'un ortaya çıkışı kendisinden sonra gerçekleşecek olan toplumsal hareketler açısından küresel bir tetikleyici olmuştur. Uluslararası düzeyde yeni bir dalganın başlamasını beraberinde getirmiştir (Ramirez Blanco, 2018, s. 141-143).

Indignados Hareketi'nin başlaması ve oturma eylemiyle birlikte ortaya çıkan Acampada Sol başlangıçta kurumsal siyaseti etkilememiş fakat Hareket'in düşünceleri ve talepleri ilerleyen süreçte İspanya siyasetinde belirgin şekilde görünür hale gelmiştir. Sivil bir şekilde örgütlenmiş olan Indignados Hareketi'nin toplum üzerindeki etkisi zaman içinde azalmış olsa da 2014 yılına geldiğinde Hareket'e

katılan göstericilerin de aracılığıyla Podemos (Yapabiliriz) Partisi'nin ortaya çıkışına zemin hazırlanmıştır. Indignados Hareketi'nin siyasi örneği olarak ortaya çıkan partinin ele aldığı konular arasında Indignados Hareketi ile benzer şekilde İspanya'nın iki partili siyasi sistemi ve ekonomi alanında yaşanan krizler yer almıştır. Partiyi ortaya çıkararak dinamiklere bakıldığında ise yine Indignados Hareketi ile benzer şekilde farklı grupların Podemos'un çatısı altında bir araya geldiği görülmüştür. Geniş bir katılımcı profiline sahip olan ve 'Gerçek demokrasi hemen şimdi (Democracia Real Ya)' sloganıyla organize olan parti, uygulanan kemer sıkma politikaları ve anti demokratik uygulamalara muhalefet ettiğini ifade etmiştir (Yıldırım, 2015, s. 997-998). Her türlü siyasi desteği, ideolojiyi reddeden Indignados Hareketi'nden siyasi bir harekete dönüşüm, parti tarafından bir gereklilik olarak ifade edilmiştir. Indignados Hareketi tarafından ortaya çıkarılan muhalif enerjinin bir partiye aktarılması durumunda kaybolabileceği dolayısıyla Indignados'un yarattığı muhalefet ve değişim kanalının devamı için siyasi alanda temsilin gerekli olduğu ifade edilmiştir. Podemos'un, hareketin ruhuna uygun şekilde mümkün olduğu kadarıyla yatay biçimde örgütlendiği belirtilmiştir (Özdemir, 2017, s. 245).

Partinin kurucusu olan ve sol siyasi gelenekten gelen Pablo Iglesias (2015, s. 18), partinin çekirdeğini oluşturan grubun Madrid Complutense Üniversitesi'nden gelen bir grup araştırmacı ve öğretim görevlisi; Juventud Sin Futuro (Geleceksiz Gençlik) Hareketi, çeşitli öğrenci dernekleri ve diğer siyasi ve sosyal organizasyonlardan gelen bireylerin yanı sıra Indignados Hareketi'nden gelen kişilerden meydana geldiğini ifade etmiştir. Podemos'un kuruluşunda etkili olan aktörlerden bir diğeri ise Izquierda Anticapitalista (Antikapitalist Sol) isimli örgüt olmuştur. Sol siyasi çizgide kurulan Podemos Partisi'nin başlangıçta Izquierda Unida (Birleşik Sol) ile Avrupa Parlamentosu seçimlerinde bir ittifak cephesi olarak hareket etmesi planlanmış fakat Izquierda Unida'nın reddetmesiyle Podemos, ittifak olmadan seçimlere girmiştir (Rodríguez-Teruel vd., 2016, s. 563). Podemos hem sahada hem de yerel merkezlerde etkin hale gelebilmek amacıyla Circulos (Çevreler) adı verilen yerel örgütlenmeler kurmuştur. Indignados Hareketi tarafından Puerta del Sol Meydanı'nda kurulan kampta kararların alınması amacıyla oluşturulmuş olan komisyonlar ve kampın dağıtılmasının ardından aktif hale gelen mahalle meclisleri Circulos'un temellerini oluşturmuştur. Diğer bir deyişle Indignados Hareketi'nin örgütlenme biçimi Podemos Partisi için bir zemin ve örnek teşkil etmiştir. Bu nedenle Circulos örgütlenmeleri, Podemos Partisi tarafından Indignados Hareketi'ne atıfla 'yeni işlerin yeni insanlar tarafından aynı ruhla yapılacağı' örgütlenmeler olarak nitelendirilmiştir (Díaz-Parra ve Jover-Báez, 2016, s. 10). Circulos'ların yanı sıra internet üzerinden düzenlenen toplantılar aracılığıyla da topluma ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu toplantılarda yapılan oylamalar, seçimler öncesinde aday belirleme süreçlerinin internet oylamaları şeklinde yapılması, partinin izleyeceği politikalara dair kararların internet üzerinden oylanması gibi yöntemlerle doğrudan demokrasi örneği sergilenmiştir (Özdemir, 2017, s. 249). Podemos'un ülke çapında varlık gösterebilmesi ise Izquierda Anticapitalista örgütünün sayesinde olmuştur. Örgütün önde gelen pek çok ismi Podemos'ta liderlik görevlerinde yer almışlardır.

Böylelikle Podemos, tanınmış isimler sayesinde ulusal çapta örgütlenmiş ve görünür hale gelmeye başlamıştır.

Podemos'un söylemlerine bakıldığında temel olarak mevcut ekonomik durumun ve İspanya'nın iki partili siyasi sisteminin eleştirildiği görülmüştür. Bu konuların yanında işsizlik, sosyal hizmetlerle alakalı sorunlar, kamu hizmetleriyle alakalı konular, barınma sorunu gibi konular üzerine de söylemler geliştirilmiştir. Partinin diğer partilere kıyasla sahip olduğu küçük mali destek, merkez partilere karşı söylem üretmek amacıyla Iglesias tarafından sıklıkla kullanılmıştır. Merkez partilerin sahip oldukları yüksek mali kaynakların yolsuzluklar aracılığıyla elde edildiği iddia edilmiştir. Genel seçimlere giden süreçte parti politikaları belirgin şekilde ortaya koyulmuştur. Podemos'un ortaya çıkışında etkili olan ekonomik sorunlar parti politikalarının temelini oluşturmuştur. Kamu harcamalarının artırılması, vergide sahtekârlığın önüne geçilmesi, miras ve emlak vergilerinin düzenlenmesi yoluyla zenginlerin vergi kaçırmalarının önüne geçilmesi, yeni bir konut yasasının oluşturulması gibi konular parti politikaları içinde yer almıştır (Stobart, 2015). Podemos'un ülke siyasetine dair politikalarına bakıldığında, İspanya'da siyasi değişimin temel ön koşulu olarak Sosyalist İşçi Partisi'nin geçilerek partinin ana muhalefet konumunun ele geçirilmesi hedeflendiği görülmüştür. Böylelikle ana muhalefet konumundayken, merkez sağ partisi olan Halk Partisi'nin zayıflatılarak iktidardan düşürülmesi hedeflenmiştir (Iglesias, 2015, s. 21).

Podemos Partisi kısa sürede siyasi alanda somut başarılar elde etmeye başlamıştır. 2014 yılının Mayıs ayında gerçekleştirilen Avrupa Parlamentosu seçimlerinde % 8 oranında oy alarak dördüncü parti konumuna gelmiş ve parlamentoda 5 sandalye elde etmiştir. Girilen ilk seçimde önemli bir başarı elde eden parti, 2015 yılındaki genel seçimde % 20,66 oranında oy alarak üçüncü sırada yer almış ve mecliste 69 sandalye elde etmiştir ("Podemos: Spain anti-austerity party", 2015). Böylelikle Podemos, Avrupa Parlamentosu'nun ardından İspanya ulusal siyasetinde de zemin kazanmaya başlamıştır. Podemos yakaladığı bu başarıyla birlikte İspanya'da uzun yıllardır sürmekte olan iki partili siyasi sistemi de sekteye uğratmıştır. Merkez sağ parti olan Halk Partisi ve merkez sol parti olan Sosyalist İşçi Partisinin bir önceki seçime kıyasla toplam oy kaybı % 23,2 olmuştur. Seçimin ardından Podemos'un lideri Iglesias, merkez sağ ve merkez sol partileri arasında yaklaşık 40 yıldır kurulmuş olan sırayla iktidar olma düzeninin sona erdiğini ifade etmiştir. Iglesias ayrıca partisinden seçilen milletvekillerinin sosyal adaleti savunan ve yolsuzluğa karşı mücadele edecek olan vekiller olduğunu vurgulamıştır (Kayaoğlu, 2015). Yine aynı yıl içinde gerçekleşmiş olan yerel seçimlerde Podemos'un destek verdiği Manuela Carmena Madrid Belediyesi başkanlığını kazanmıştır ("İspanya'da "Öfkeli", 2015). İspanya'nın bir diğer önemli kenti olan Barcelona'da yine Podemos'un destek verdiği aday Ada Colau belediye başkanlığını kazanmıştır (Bolelli, 2015). Yerel düzeydeki ilk ve en önemli başarılarını elde eden Podemos böylelikle yerel düzeyde de varlık göstermeye başlamıştır. 2016 yılındaki erken genel seçime Birleşik Sol Hareketi'yle ittifak kurarak Unidas Podemos (Birlikte Yapabiliriz) ismiyle giren parti % 21 oranında oy alarak üçüncü sıradaki yerini korumuştur ("Spanish election", 2016).

2016 yılındaki seçimler neticesinde kurulmuş olan azınlık hükümeti 2019 yılına geldiğinde dışarıdan aldığı desteği kaybedince erken genel seçime gidilmek durumunda kalmıştır. Nisan ayında yapılan erken genel seçimde Unidas Podemos ittifakı bir önceki seçime kıyasla % 6,7 oy kaybederek % 14,3 oranında oy almış ve 4. parti konumuna gerilemiştir. Seçimin ardından Podemos lideri Iglesias bir açıklama yapmış ve seçimden birinci çıkan Sosyalist İşçi Partisi ile koalisyona hazır olduklarını ifade etmiştir. Fakat hükümet kurmak için gösterilen çabalar sonuç vermemiş ve Kasım ayında ikinci bir genel seçime gidilmiştir. Bu seçimlerde Unidas Podemos'un oy kaybı devam etmiş ve % 12,8'e gerilemiştir. Fakat bu sonuçlarla parti, dördüncü sıradaki yerini korumuştur ("Spain - November 2019 general election", 2019). Alınan sonuçların ardından yapılan görüşmeler neticesinde Sosyalist İşçi Partisi ile Unidas Podemos ittifakı bir koalisyon hükümeti kurmak için anlaşmışlardır (Congar, 2020). Böylelikle Podemos, kuruluşundan bugüne dek olan süreçteki en büyük başarısını elde etmiş ve iktidara ortak olmuştur. Diğer bir deyişle parti, İspanya siyasetinde kalıcı olduklarını somut bir şekilde göstermiştir. 2019 yılında gerçekleşen bir diğer seçim Avrupa Parlamentosu seçimleri olmuştur. Mayıs ayında düzenlenen seçimlerde Unidas Podemos ittifakı % 10,17 oranında oy alarak 6 sandalye kazanmışlardır (European Parliament, 2019). Böylelikle Podemos, İspanya ulusal siyasetinde elde edilen sonuçların ardından Avrupa Parlamentosu'ndaki sandalye sayısını da korumayı başarmıştır.

### 3. LÜBNAN-BEYRUT MEDİNETİ HAREKETİ ÖRNEĞİ

Lübnan, Ortadoğu coğrafyasında yer alan ülkeler arasında tanımlanması en zor ülkelerden biridir. 17 farklı mezhebi barındıran yapısı nedeniyle Lübnan hem benzersiz bir ülke görüntüsü sergilemekte hem de sosyal ve siyasi açıdan oldukça istikrarsız bir yapı arz etmektedir (Özdemirci Cinal, 2019, s. 410). Yıllardır süregelen istikrarsız yapı ülkede yaşanan toplumsal hareketlere de yansımıştır. Yakın tarihe kadar ülkede meydana gelen toplumsal hareketler belirli dini ya da siyasi grupların organize ettiği ve bu grupların taleplerini dile getiren hareketler olmuştur. Dolayısıyla bu hareketler katılım sağlayan bireyler açısından heterojen bir görüntü sergilemekten uzak kalmışlar ve ele aldıkları konular açısından yeni toplumsal hareketler kapsamında değerlendirilememişlerdir. Fakat son on yıllık dönemde ortaya çıkan toplumsal hareketlerin öncekilerden farklı bir görüntü sergilediklerini söylemek mümkündür. Yıllardır var olan siyasi ve toplumsal istikrarsızlıkların bir çözüme kavuşturulamaması ve yönetimde yaşanan tıkanmalar nedeniyle toplumun her kesimini etkileyen ekonomi başta olmak üzere farklı konularda sorunların meydana gelerek kronikleşmesi Lübnan halkının mezhep gözetmeksizin bir araya gelmesine ve ortak bir tepki oluşturmalarına neden olmuştur.

Lübnan halkının heterojen şekilde bir araya gelerek toplumsal hareket meydana getirdikleri örneklerden biri 2015 yılında başlayan ve 'Çöp Protestoları' ismini alan protestolar olmuştur. Protestoların ortaya çıkışında etkili olan nedenlerin temelinde ülkenin siyasi istikrarsızlığı yatmaktadır. Yönetimde sürekliliğin sağlanamaması ve bölünmüş siyasi yapısı nedeniyle karar mekanizmasının uygun şekilde işlememesi kamu hizmetlerinde aksamalar yaşanmasına neden olmaktadır. Bu durum Lübnan halkının tepkisini çekmekte ve çeşitli protestolarla bu tepki somut hale gelmektedir. 2015

yılında başlayan Çöp Protestoları da bu duruma bir örnek olarak ortaya çıkmıştır. Çöpleri toplamakla görevli olan Sukleen firmasının sözleşme süresinin dolması ve en büyük çöp toplama alanlarından olan Na'ameh'in kapasitesinin dolması nedeniyle Temmuz ayında kapatılması sorunun başlangıcı olmuştur (AbiYaghi vd., 2017, s. 77). Çöplerin düzenli olarak toplanmaması neticesinde çöplerin sokaklarda, boş alanlarda ve yol kenarlarında yığınlar halinde birikmesi nedeniyle Temmuz ayının sonlarında protestolar başlamıştır.

Mezhep ayırt etmeksizin herkesi etkileyen çöp sorununun etrafında sivil bir hareket olarak başlayan protestolar kendisini önceki hareketlerden ayırmış ve mezhepler üstü bir dil geliştirmiştir. Protestocuların talepleri çöp sorununun çözülmesine yönelikken, çöplerin toplanmasıyla ilgili olarak yapılan ihalelere yolsuzluk karıştırıldığı iddiaları protestolara yeni bir boyut kazandırmıştır. Kamu hizmetlerine yönelik sorunun yanında yönetime yönelik bir sorunun ortaya çıkışı protestoların siyasi bir boyut kazanmasına ve protestocuların siyasi taleplerde de bulunmalarına yol açmıştır. Yolsuzluk iddialarının ortaya çıkışıyla birlikte protestocular, sağlık açısından ciddi sorunlar doğuran çöplerin toplanmasını birinci sıraya alarak bunun yanında yolsuzluk iddialarının araştırılması, Çevre Bakanı'nın istifa etmesi ve uzun süredir uzlaşamayan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde bir neticeye varılmasını talep etmişlerdir (Özdemirci, 2016a, s. 109).

Yönetimin krize çözüm bulmak için dahi bir araya gelemeyişi ve protestolar yaşanırken İçişleri Bakanı'nın tatilini sürdürmesi protestoların siyasi yönünü beslemiş ve protestoların sisteme yönelik bir eleştiri haline gelmesine neden olmuştur (Özdemirci, 2016b, s. 91). Protestolar, sosyal medya üzerinden organize edilmiş ve geniş kitlelere ulaşmıştır. Kokunuz çıktı (You stink!) sloganı üzerinden örgütlenen ve aynı slogan üzerinden bir grup oluşturan protestocular, protestolarla ilgili olarak sosyal medya üzerinden yaptıkları paylaşımlarında #youstink ve #wewantaccountability hashtaglerini kullanmışlardır (AbiYaghi, vd., 2017, s.77). "Lübnan'daki çöp krizi içinde yaşadığımız sistemin bir hatırlatıcısıdır", "Elektrik yok, su yok, güvenlik yok, başkan yok ve tüm bunların üstüne-çöp" ("You stink", 2015) gibi twitler atan protestocular sorunun sadece çöp krizi olmadığını, Lübnan'ın yıllardır kronikleşmiş olan sorunlarının çözülmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Burada dikkat çekilmesi gereken nokta protestocuların siyasi söylemlerinin belirli bir siyasi gruba, partiye, kişiye ya da yapılanmaya yönelik olmadığıdır. Protestocular siyasilere yönelik taleplerde bulunmalarına rağmen siyasi bir yönelimi, partiyi temsil etmemişlerdir. Tepkilerini bütün siyasilere yöneltmiş ve protestolar boyunca bütün siyasilerin eleştirildiği pankartlar ve dövizler taşımışlardır. Dolayısıyla bu hareketin siyasetle bağlantısı başlangıçta eleştirel söylem düzeyinde kalmıştır.

Protestolarda, Kokunuz Çıktı Grubu'nun haricinde başka oluşumlar da yer almıştır. Protestoların başlamasının ardından kurulan We Want Accountability grubu başta olmak üzere The People Want, To the Streets, Ecomovement, Legal Agenda isimleriyle kurulan gruplar benzer söylem ve sloganlarla protestolarda yer almışlardır. İsimleri sayılan grupların ortak talepleri arasında; çöp krizinin çözülmesi başta olmak üzere, protestoculara karşı güvenlik güçleri tarafından uygulanan şiddetin hesabının verilmesi ve sorumlu olan siyasilerin istifa etmesi gibi talepler gösterilebilir ("Social

Movement responding”). İrili ufaklı grupların çatısı altında farklı siyasi ve mezhepsel sınıflara mensup bireyler bir araya gelmiş ve Lübnan’ın içinde bulunduğu siyasi yozlaşmışlığa bağlı olarak meydana gelen çöp sorunu başta olmak üzere elektrik, su, sağlık hizmetleri gibi kamu hizmetlerinin yokluğuna karşı ortak şekilde seslerini ve güçlerini birleştirmişlerdir.

Protestoların organize edilmesinde aktif rol oynayan Kokunuz Çıktı Grubu, hareketin başlangıçta sahip olduğu sivil ve bağımsız karakterini korumak için yoğun çaba sarf etmiştir. Protestoları sabote etmek isteyen ve kendi çıkarları doğrultusunda harekete eklenmek isteyen kişi ve oluşumlar Grup tarafından dışlanmış ve bu kişi ve oluşumların başlatılan hareketle ilgili olmadıkları ifade edilmiştir (Özdemirci, 2016b, s. 92). Böylelikle Çöp Protestoları siyasi ya da mezhepsel olarak herhangi bir kişi ya da partiye kanalize olmadan/eklenmeden taleplerini dile getirmeye devam etmişlerdir. Protestocuların siyasi söylemler geliştirmesinde ve siyasi alana yönelik taleplerde bulunmasında etkili olan faktörlerin başında çöp sorununun ve diğer sorunların ülkedeki siyasi istikrarsızlıktan kaynaklandığını düşünmeleri gelmektedir. Ülkenin istikrarsız siyasi yapısı toplumsal yaşamın her alanına etki etmekte, mevcut sorunların çözüme kavuşturulmasını engellemekte ve yeni sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla protestocular, siyasi istikrarsızlığın bir sorun olmaktan çıkarılmasını ve böylelikle çöp sorunu dâhil olmak üzere ülkedeki mevcut diğer sorunların kalıcı bir çözüme kavuşturulmasını talep etmişlerdir.

Başlangıçta hiçbir siyasi ya da mezhepsel oluşuma ait olmayan, sivil ve bağımsız şekilde organize olan hareket, 2015 yılının sonlarına gelindiğinde hareketin içinden doğan siyasi bir oluşumla temsil edilmeye başlanmıştır. Temmuz ayında sivil olarak başlayan hareket, Eylül ayında Beyrut Medineti (Beyrut Benim Şehrim) isimli siyasi bir harekete evrilmiştir. Ülkedeki istikrarsız ve yozlaşmış siyasi yapıya yapılacak en etkili eleştiri ve muhalefetin yine siyasetin içinden yapılabileceği düşüncesi siyasi bir hareket kurulmasına giden yolu açmıştır. Belediye seçimlerinden kısa bir süre önce kurulan Beyrut Medineti Listesi Beyrut Amerikan Üniversitesi akademisyenleri ve çöp protestolarında yer alan aktivistler tarafından kurulmuştur. Gerçekleştirilen belediye seçimlerine Beyrut Medineti Listesi’yle katılan aktivistler böylelikle seslerini siyasi alanda da duyurmaya başlamışlardır. Siyasi hareketin içinde yer alan kişiler siyasi hareketin kuruluş nedenini şu şekilde ifade etmiştir; “ilk defa, vatandaşların sadece karar almaları için siyasetçilere baskı yapabileceklerini değil, karar verme süreçlerine katılma gücüne sahip olduklarını hissetmelerini istedik” (“Beirut Madinati”). Böylelikle mezhepsel gruplaşmalar altında sürdürülen siyasetin karşısında toplumdaki ve toplumun her kesimini temsil eden bir siyasi hareket iddiasıyla siyasi alana giriş yapmışlardır.

Kendilerini sivil bir hareket olarak tanımlayan Beyrut Medineti Listesi Lübnan halkının sosyal, ekonomik ve politik haklarını elde etmelerini; çevrenin, kültürel ve doğal mirasın korunmasını ve Lübnan siyasetindeki eylemlerde kamu yararının gözetilmesini temel bir ilke olarak benimsetmeyi hedefleyen politik bir alternatif oluşturmayı amaçladıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra sağlık, gıda, eğitim ve iş gibi alanlarda eşit fırsatların sağlanması, altyapı problemlerinin çözülmesi, halkın yönetime katılmasının sağlanması siyasette hegemonya kurmuş olan kişi ve grupların devre dışı bırakılması gibi

konuların gerçekleştirilmesini hedeflediklerini ifade etmişlerdir. Siyasete yaklaşımlarının insan merkezli olduğunu belirten Beyrut Medineti Listesi sosyal güvenlik ve güvenlik sorunlarının giderilmesi; istihdam fırsatlarının yaratılması; sağlık, eğitim, barınma haklarının korunması gibi konularda taahhütlerde bulunmuştur. Irk, cinsiyet, din, siyasi görüş, milliyet ve sosyoekonomik duruma dayalı olan her türlü ayrımı reddeden Beyrut Medineti Listesi özgürlüklerin herkes için eşit olarak sağlanması ve kadın ile erkek arasındaki eşitliğin gerçek anlamıyla sağlanması gerektiğini ifade etmiştir. Çevresel, sosyal, siyasal alandaki amaç ve taahhütlerinin yanı sıra Hareket ekonomi alanına dair de birtakım amaç ve öneriler sıralamıştır (Beyrut Medineti). Çöp Protestolarının doğurduğu bir siyasi hareket olan Beyrut Medineti, protestocuların sahip olduğu; siyasi alanda yaşanan istikrarsızlık ve yozlaşmanın ortaya çıkan sorunların çözümünde bir engel olduğu ve bu durumun yeni sorunlara da yol açtığı düşüncesi üzerine siyasi programını inşa etmiştir. Genel itibariyle bakıldığında Lübnan'ın mevcut problemleri olan sağlık, ekonomi, sosyal haklar, kamu hizmetleri ve mezhepsel ayrışma gibi konulara yönelik çözüm önerileri ve taahhütler içeren bir siyasi program geliştirdikleri görülmüştür.

Kadın ve erkek aday sayısının eşit olduğu ve farklı mezhepsel aidiyetleri olan bireylerin bir araya getirildiği 24 kişilik listeye seçimlere giren hareket, seçimlerde oyların % 35'ini almış fakat koltuk kazanamamıştır (Atallah, 2016). Siyasi kazanç elde etmek için siyasi alanda yer almadıklarını ifade eden Hareket adaylarından Rana Khoury; seçimlerde koltuk kazanamamış olsalar bile iktidarda bulunanları tedirgin ettikleri için olumlu bir şey elde ettiklerini ifade etmiştir. Bunun yanında iktidarda olanlara vatandaşları olması gerektiği gibi temsil edemediklerini ve hizmet veremediklerini hissettirdiklerini belirtmiştir ("Not their city", 2016). Genel itibariyle bakıldığında mezheplere dayalı siyasi yaşamın sürdürüldüğü Lübnan'da seçimlerden kısa bir süre önce kurulan ve herhangi bir mezhepsel yahut siyasi geçmiş bağı olmayan bir hareket açısından elde edilen oy oranı dikkat çekmektedir. Ortaya çıkan bu tablo Lübnan halkının mezhepsel aidiyetlere dayanmayan şekilde oy verme eğilimi gösterebileceğinin bir işareti olarak okunabilir. Elde edilen sonuç Lübnan'ın yıllardır süren sorunlarına yönelik olarak Hareket tarafından getirilen çözüm önerileri ve taahhütlerin Lübnan halkı tarafından kabul gördüğünün ve halkın da bu yönde bir değişim/iyileşme istediğinin bir göstergesi olarak ele alınabilir. Beyrut Medineti'nin elde ettiği destek ana akım siyasi partilerin dikkatini çekmiş ve bu partileri birtakım yeni hamleler yapmaya itmiştir. Sünni kesimin desteklediği Beyrut Listesi Beyrut Medineti'nin programını taklit etmeye başlamış, Sağ akım Marunî Hristiyan partisi ise çevresel konuları ele alan söylemler geliştirmeye ve yolsuzlukla mücadele konusuna eğilmeye başlamıştır (Louthan, 2017, s. 38). Ortaya çıkan durum şunu göstermiştir ki toplumsal bir hareketten doğan siyasi bir hareket ana akım partileri tedirgin edebilecek ve politikalarında değişiklik yapmaya götürebilecek etkiye sahip olabilmektedir. Dolayısıyla Beyrut Medineti Listesi girdiği seçimlerde koltuk kazanamamış olsa dahi siyasi aktörlerin davranışlarına etki etmesi ve bu aktörlerin, Lübnan halkının dile getirdiği sorunlara kısmen de olsa eğilmesine yol açması bir başarı olarak okunabilir.

Protestolar devam ederken hükümet bir çözüm planı ortaya koymuştur. Atık toplama firmalarının yüksek fiyatlar talep etmesi nedeniyle çöpleri toplama işinin belediyelere verilmesinin



öngörüldüğü çözüm planına göre “kapatılan Na’ameh çöp toplama merkezi bir haftalığına tekrar açılacak, toplama merkezi olarak ülkenin kuzeyindeki Serar Akkar Beldesi ve Cebel-i Lübnan’daki el-Masna bölgelerindeki merkezler kullanılacak, güneyde yer alan Sayda kenti atık sınıflandırma merkezi olarak kullanılacak ve son olarak atıklar Beyrut’un kuzeyindeki Burc Hammud’da toplanacaktır” (“Lübnan’da çöp krizine”, 2015). Alınan bu kararlara rağmen çöp sorunu 2018 yılının ortalarına dek çözülememiştir. 2018 yılında açılan ihale sonucu çöpleri toplama, taşıma ve süpürme işleri Türk-Lübnanlı şirketlerin ortaklığına verilmiş olsa da (“Beyrut’un çöplerini”, 2018) 2020’nin Mayıs ayında çöp sorunu yeniden gündeme gelmiştir. Belirlenen çöp depolama alanının kapasitesinin dolması nedeniyle çöpler yeniden sokaklarda birikmeye başlamıştır. Sokaklarda yığılan çöpler Covid-19 pandemisi nedeniyle her zamankinden daha fazla endişe uyandırmış fakat henüz soruna kalıcı bir çözüm getirilememiştir (Karabacak, 2020). Ülkedeki sorunların temelinde yıllardır süregelen siyasi istikrarsızlığın ve yozlaşmanın yattığını düşünen protestocular, yönetime karşı söylemlerin de yer aldığı protestolarını belli aralıklarla 2020 yılına dek sürdürmüşlerdir. Siyasi bir harekete dönüşürken hedeflediği amaçlara kısmen ulaşan ve belirli oranda kazanım elde eden Beyrut Medineti Listesi bir sivil toplum örgütü olarak faaliyetlerine devam etmiştir. Çöp sorununun devam etmesi nedeniyle sürdürülen protestolarda Beyrut Medineti Listesi başta olmak üzere diğer grupların da yer aldığı görülmüştür.

#### **4. PODEMOS PARTİSİ VE BEYRUT MEDİNETİ LİSTESİ’NİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ**

Çalışmanın bu bölümünde; örnek olay olarak ele alınan Indignados Hareketi ve Beyrut Medineti Hareketi’nin yeni toplumsal hareketler paradigmasıyla örtüşen yönleri ifade edilerek bu hareketlerin neden yeni toplumsal hareket olarak ele alındığı somut şekilde ortaya koyulacaktır. Ardından bu toplumsal hareketlerin neticesinde ortaya çıkan ve ortaya çıkış nedenleri, organize olma biçimleri, katılan bireylerin profilleri, talepleri, siyasi harekete dönüşme süreçleri ele alınmış olan Podemos Partisi ve Beyrut Medineti Listesi’nin siyasi hareket olarak amaçları, elde ettikleri kazanımlar ve ortaya çıktıkları ülke siyasetine etkileri bakımından karşılaştırmaları yapılacaktır.

Indignados Hareketi yeni toplumsal hareketler paradigması bağlamında değerlendirildiğinde hareketin ortaya çıkışı, ele aldığı konular, harekete katılan bireylerin profili, hareketin amaçları ve örgütlenme aşamasında kullanılan araçlar yönlerinden bu paradigmayla örtüştüğü görülmüştür. Hareketin ortaya çıkışına bakıldığında siyasi bir parti yahut oluşumun etkili olmadığı aksine siyasetten bağımsız bireylerin bir araya gelmesiyle başladığı görülmüştür. Hareketin ortaya çıkışında rol oynayan siyaset dışılık, harekete katılan bireylerin profillerinde de kendini göstermiştir. Harekete katılan bireyler kendilerini siyasi görüşlerinden bağımsız olarak tanımlamış ve bireysel olarak harekete destek verdiklerini ifade etmişlerdir. Dolayısıyla hareketin dile getirdiği sorunlardan etkilenmiş olan ve hareketin dile getirdiklerini talep eden her siyasi görüşten birey hareketin içinde yer almıştır. Indignados tarafından dile getirilen sorunlar ve talep edilenler hareketin yeni toplumsal hareketler paradigmasıyla örtüşen bir başka yönü olmuştur. Yaşanan ekonomik durgunluk ve siyasilere yönelik tepki ile başlayan

hareket ilerleyen zamanlarda kamu hizmetlerinde yaşanan eksikliğin giderilmesi, işsizliğin azaltılması, yaşanan ekonomik durgunlukta rol oynadığı düşünülen bankaların ve finans kurumlarının düzenlenmesi, sosyal hakların iyileştirilmesi gibi talepleri de içeren söylemler geliştirmiştir. Hareket tarafından dile getirilen talepler yahut güdülen amaçlar arasında siyasi yönden bir kazanım yer almamıştır. Göstericiler yaşam koşullarına, sosyal haklara ve ekonomiye dair değişim talebiyle hareket içinde yer almışlardır. Hareketin ortaya çıkışında ve geniş kitlelere ulaşmasında internetin yoğun şekilde kullanıldığı görülmüştür. Bu örgütlenme şekli de yeni toplumsal hareketlerin örgütlenme tarzıyla örtüşmüştür. Yukarıda ele alınanlar bağlamında bakıldığında Indignados Hareketi'nin yeni toplumsal hareketler çerçevesinde ele alınmasının uygun olduğu görülmüştür.

Beyrut Medineti Hareketi'nin yeni toplumsal hareketler paradigmasıyla örtüşmesinin Indignados Hareketi ile benzer şekilde olduğu görülmüştür. Hareketin ortaya çıkışında siyasi bir partinin ya da oluşumun etkili olmadığı görülmüştür. Hareketi başlatanları ve harekete destek verenleri bir araya getiren temel motivasyon Lübnan toplumunu ve siyasetini düzenleyen mezhepsel aidiyetler değil, hareketin dile getirdiği ortak sorunlar ve talepler olmuştur. Dolayısıyla farklı mezheplere mensup kişiler mezhepsel aidiyetlerini geride bırakarak ortak talepler etrafında hareketin içinde yer almıştır. Beyrut Medineti Hareketi tarafından dile getirilen sorunlara ve hareketin taleplerine bakıldığında kamu hizmetlerindeki eksikliğinin ön plana çıkarıldığı ve bu konularda bir iyileşme talep edildiği görülmüştür. Gösteriler sürerken ortaya çıkan yolsuzluk iddialarının ardından göstericiler Lübnan siyasetine dair taleplerde bulunmuş olsalar da bu talepler mevcut sorunların çözümüyle ilişkili talepler olmuştur. Harekete katılanlar ülkedeki siyasi istikrarsızlığın çözümünü talep ederken doğrudan siyasi iktidar talebinde bulunmamışlardır. Dolayısıyla siyasi iktidar talebinin olmaması ve mevcut sorunlara yönelik çözüm talebinin vurgulanması Beyrut Medineti Hareketi'nin yeni toplumsal hareketler paradigması ile örtüşen bir başka yönü olmuştur. Hareketin ortaya çıkışında ve geniş kitlelere ulaşmasında sosyal medyanın yoğun şekilde kullanıldığı görülmüştür. Beyrut Medineti Hareketi'nin ortaya çıkışı, ele aldığı konular, harekete katılan bireylerin profili, hareketin amaçları ve hareketin örgütlenme ve geniş kitlelere ulaşma aşamasında kullanılan araçlar bakımından yeni toplumsal hareketler paradigması bağlamında değerlendirilebileceği görülmüştür.

Seçilen örnek hareketlerin ortaya çıktıkları ülkelerin toplumsal ve siyasi yapılarındaki farklılıklar, iki siyasi hareketin izledikleri yolun farklı oluşu bu hareketlerin doğurduğu etki ve sonuçları bakımından birtakım farklılıklar görülmesine neden olmuştur. Podemos Partisi'nin kurulması İspanya siyaseti açısından etkili ve kalıcı sonuçlar doğururken Beyrut Medineti Listesi için ortaya çıkan sonuç daha farklı olmuştur. Podemos, kurulduğu ilk yıldan itibaren seçimlerde başarı elde ederek İspanya siyasetinde kendine zemin bulmuştur. Ülkede yaklaşık 40 yıldır süren ve merkez sağ ve merkez sol partileri arasında paylaşılan iktidar düzeninin sona ermesine neden olmuştur. Kuruluşundan kısa bir süre sonra girdiği seçimlerde koltuk kazanan parti, 2020 yılında kurulan koalisyon hükümetinin içinde yer alarak kuruluşundan itibaren kısa süre içerisinde İspanya siyasetindeki yerini sağlamlaştırmıştır. Parti, kuruluşundan günümüze dek İspanya siyasetindeki yükselişini sürdürmüş ve kalıcı olduğunu

göstermiştir. Beyrut Medineti Listesi açısından ise durum daha farklı olmuştur. Hareket, girdiği ilk seçimde önemli oranda bir oy elde etmesine rağmen mecliste sandalye kazanamamıştır. Fakat buna rağmen Lübnan siyasetinde etkili olan siyasi aktörlerin politikalarına ve davranışlarına etki etmeyi başarmıştır. Mevcut siyasi aktörler Beyrut Medineti Listesi tarafından öne çıkarılan Lübnan halkının sorunlarına yönelik söylemler geliştirmişlerdir. Siyasi alana girerken sahip oldukları hedeflere kısmen ulaşan Hareket, zaman içinde siyasi alandaki etkinliğini azaltmıştır. Günümüzde ise siyasi alandan ziyade sivil toplum alanında etkinlik göstermektedir. İki siyasi hareket arasında görülen, bulunulan ülke siyasetinde yer edinme konusundaki bu farklılık birkaç nedenle açıklanabilir.

Birinci neden içinde doğdukları siyasi ortam ve seçmen davranışları olarak düşünülebilir. İki hareketin ortaya çıktıkları ülkeler farklı siyasi ortama sahiptirler. İspanya’da partiler siyasi görüşlere göre şekillenirken Lübnan’da siyasi partilerin oluşmasında mezhepsel aidiyetler etkili olmaktadır. Dolayısıyla bu durum, iki siyasi hareketin siyasi alanda yer edinme ve etki oluşturma potansiyellerini etkilemiştir. Anayasal monarşiyle yönetilen İspanya’nın siyasi yapısı yaklaşık 40 yıllık bir süreçte merkez sağ ve merkez sol oylarının çoğunlukta olduğu bir yapı sergilemiş olsa da yeni kurulmuş olan Podemos Partisi kısa süre içinde sağlam ve kalıcı bir zemin elde etmeyi başarmıştır. Podemos katıldığı 2014 yılındaki Avrupa Parlamentosu seçimlerinden başlayarak günümüze kadar olan süreçte ulusal düzeyde siyasi konumunu sağlamlaştırmıştır. Hem ekonomik durumdan hem de mevcut siyasi gelişmelerden hoşnut olmayan İspanyol seçmenin bir kısmının oy verdikleri partileri değiştirebildikleri ve kendi taleplerini daha iyi dile getirdiğini düşündüğü yeni bir siyasi partiye oy verebildikleri görülmüştür. Fakat siyasi yapısı tıpkı toplumsal yapısı gibi mezhepsel temellere dayanan Lübnan için çok daha farklı bir durum gözlenmiştir. Beyrut Medineti Hareketi’nin toplumsal bir hareket olarak ortaya çıktığı dönemde elde ettiği yüksek toplumsal destek, siyasi harekete dönüştüğünde kısmen aynı kalmıştır. Uzun yıllardır hem siyasi yapısı hem de toplumsal yapısı kesin mezhepsel sınırlarla belirlenmiş olan Lübnan açısından Beyrut Medineti’nin elde ettiği oy oranı oldukça yüksek olsa da bu oran Beyrut Medineti Listesi’nde yer alan adayların meclise girmesi için yeterli olmamıştır. Hem ekonomik durumdan hem siyasilerin yönetiminden hem de kamu hizmetlerinden memnun olmayan Beyrut halkı, taleplerini siyasilere duyurmak ve siyasilerin harekete geçmelerini sağlamak amacıyla kurulmuş olan Beyrut Medineti Listesi’ne gerekli siyasi desteği vermemişlerdir. Lübnan siyasetinde uzun yıllardır devam eden mezhepsel bölünme devam etmiştir. Dolayısıyla Lübnanlıların yıllardır süregelen siyasi tercihlerini değiştirme konusunda çekimser kaldıkları gözlenmiştir.

İki siyasi hareketin elde ettiği kazanımlar ve ülke siyasetinde edindikleri yerler arasındaki farklılıkların bir diğer nedeni olarak amaçları ve söylemleri gösterilebilir. Podemos Partisi siyasi sahneye çıktığı ilk andan itibaren hem Indignados Hareketi’nden gelen söylemleri devam ettirmiş hem de siyasi iktidarı hedefleyerek somut ve kalıcı başarı elde etmek istemişlerdir. İktidar talebi içeren söylem ve politikalarla İspanyol seçmene bu yönde mesaj verilmiştir. Beyrut Medineti Listesi ise siyasi alanda Podemos’a kıyasla daha farklı hedeflerle hareket etmiştir. Yukarıda ilgili bölümde bahsedildiği üzere, siyasi alanda bir kazanım elde etmek amacıyla hareket etmedikleri Beyrut Medineti Listesi’nin

mensupları tarafından da dile getirilmiştir. Hareket, siyasi alanda faaliyet göstermeye başlamalarındaki amacın siyasilere mesaj vermek ve siyasileri tedirgin etmek olduğunu ifade ederek aslında siyasi iktidar olma hedeflerinin olmadığını dile getirmişlerdir. İki siyasi hareket arasındaki bu amaç farkı, elde ettikleri sonuçlara da yansımıştır. Podemos Partisi halen siyasi alanda etkinliğini sürdürürken Beyrut Medineti Listesi sivil toplum alanında faaliyetlerini sürdürmektedir.

Podemos Partisi ve Beyrut Medineti Listesi'nin ortaya çıktıkları ülkelerin siyasetlerine etkileri farklı oranda ve farklı şekillerde olmuştur. Podemos'un etkilerine bakıldığında partinin, İspanya siyasetine hızlı ve sağlam zemine oturan bir giriş yaptığı görülmüştür. Kuruluşundan kısa bir süre sonra hem Avrupa Parlamentosu seçimlerinde hem de genel seçimlerde elde ettiği oy oranları partinin İspanya siyasetinde kalıcı olduğunu göstermiştir. 2020 yılında kurulan koalisyon hükümetinin ortağı olması partinin kuruluşundan günümüze dek elde ettiği en önemli başarı olmuştur. Böylelikle partinin İspanya siyaseti açısından dönüştürücü bir etkisi olduğu söylenebilir. Beyrut Medineti Listesi'nin etkilerine bakıldığından ise daha farklı bir tablo ortaya çıkmıştır. Siyasi iktidar hedefi taşımayan Beyrut Medineti Listesi'nin Lübnan siyasetine etkisi sınırlı kalmıştır. Hareketin katıldığı ilk seçimde elde ettiği sonuçlar mevcut partileri tedirgin etmiş ve birtakım hamleler yapmalarına neden olmuştur. Bu hamleler Beyrut Medineti'nin programının taklit edilmesi ve Beyrut Medineti tarafından dile getirilen ve çözümü talep edilen konuların söylem düzeyinde ele alınması ile sınırlı kalmıştır. Dolayısıyla Beyrut Medineti'nin Lübnan siyaseti açısından dönüştürücü bir etkisinin olduğu söylenememektedir.

## 5. SONUÇ

Yeni toplumsal hareketlerin siyasi harekete dönüşmesinin ele alındığı bu çalışmada İspanya'da ortaya çıkmış olan Indignados Hareketi ve Lübnan'da ortaya çıkmış olan Beyrut Medineti Hareketi örnek olaylar olarak ele alınmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde yeni toplumsal hareketler paradigmasının ortaya çıkışı ve yeni toplumsal hareketlerin özellikleri açıklanarak teorik arka plan ortaya koyulmuştur. İkinci ve üçüncü bölümlerde; örnek olarak seçilen toplumsal hareketlerin ortaya çıkışı, talepleri, amaçları, örgütlenme biçimleri, harekete katılan bireylerin profilleri ve hareketin elde ettiği sonuçlar ele alınmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde ise Indignados Hareketi ve Beyrut Medineti Hareketi yeni toplumsal hareketler paradigması bağlamında incelenerek bu hareketlerin ortaya çıkış nedenleri, amaçları, dile getirdikleri talepler, örgütlenme biçimleri ve harekete katılan bireylerin profilleri yönlerinden yeni toplumsal hareketler paradigması ile örtüşen yönleri ortaya koyulmuştur. Ardından bu iki toplumsal hareket neticesinde ortaya çıkmış olan Podemos Partisi ve Beyrut Medineti Listesi siyasi hareket olarak amaçları, elde ettikleri kazanımlar ve ortaya çıktıkları ülke siyasetine etkileri bakımından karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Literatürde yer alan yeni toplumsal hareketlerin siyasi amaç taşımadığı ve siyasetle ilişkilerinin olmadığı yönündeki genel kabullerin aksine bu hareketler ortaya çıkışlarından bir süre sonra siyasi bir harekete dönüşmüşlerdir. Ele alınan örnek hareketlerden Beyrut Medineti, siyasi alana girmelerinin nedenini iktidarda olanları tedirgin etmek, yanlış bir yönetim sergilediklerini ve halkı temsil

edemediklerini göstermek olduğunu ifade etmiştir. Daha farklı bir ifadeyle siyasete girmelerindeki amaç iktidarı hedeflemeleri değil seslerini farklı bir yoldan duyurma ihtiyacı olmuştur. Indignados Hareketi neticesinde ortaya çıkmış olan Podemos Partisi ise iktidar hedefi olan bir parti olarak siyasi alana dâhil olmuştur. Diğer bir ifadeyle siyasi alana girme amacı mevcut partilerle mücadele ederek hem seslerini yeni bir mecrada duyurmak hem de taleplerini elde edebilecekleri gücü kazanmak olmuştur. Böylelikle ele alınan iki örnekte siyasi alana girme konusunda birbirinden farklı motivasyonların etkili olduğu görülmüştür. Tespit edilen birinci motivasyon; siyasi hareketin ortaya çıkışına zemin hazırlayan toplumsal hareket tarafından dile getirilen taleplerin, farklı bir alanda yani siyaset çerçevesinde dile getirilmesi iken ikinci motivasyon ise siyasi iktidar talebiyle siyasete dâhil olmaktır. Böylelikle yeni toplumsal hareketlerin farklı amaçlarla siyasi bir harekete dönüştükleri görülmüştür.

İnceleme neticesinde varılan sonuçlardan bir diğeri ise yeni toplumsal hareketler neticesinde ortaya çıkmış olan siyasi aktörlerin başarı elde etmelerinin içinde bulunulan ülkenin siyasi yapısına bağlı olmadığı olmuştur. Hem siyasi partilerin siyasi görüşler neticesinde oluşturulduğu İspanya’da hem de siyasi partilerin mezhepsel aidiyetlere dayalı olarak oluşturulduğu Lübnan’da toplumsal hareketler sonucunda ortaya çıkmış olan siyasi hareketlerin taşıdıkları hedefler doğrultusunda belirli kazanımlar elde ettikleri görülmüştür. Bunun yanında toplumsal hareketlerin toplumdan gördüğü desteğin siyasi harekete dönüştüklerinde aynı kalmadığı ve toplumsal yapının seçmen davranışları üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Uzun yıllardır yerleşmiş olan oy verme davranışlarının değiştirilmesi ele alınan iki örnek için aynı oranda gerçekleşmemiştir. İktidarın, yaklaşık olarak kırk yıla yakın süredir merkez sağ ve merkez sol partiler arasında değiştiği İspanya’da siyasi yapı iki partili şekilde süregelmiştir. Bu yapının değişebilir olduğu Podemos Partisi’nin elde ettiği oy oranları ve koltuk sayıları ile somut şekilde görülmüştür. Toplumsal yapının mezhepsel ayrışma ekseninde kesin sınırlarla şekillendiği Lübnan’da siyasi yapı da bu mezhepsel ayrışmanın bir yansıması olarak şekillenmiştir. Dolayısıyla bireylerin oy verme davranışlarını belirleyen unsur mezhepsel aidiyetleri olmuştur. Bu nedenle, herhangi bir mezhepsel yapıyı temsil etmeyen Beyrut Medineti Listesi’nin elde ettiği oy oranı sınırlı olmuştur. Böylelikle yeni toplumsal hareketler neticesinde ortaya çıkmış olan siyasi hareketlerin siyasi alanda kazanım elde etmelerinin birden çok faktöre bağlı olduğu ve ülkeden ülkeye farklılık sergilediği görülmüştür.

Çalışma neticesinde varılan bir diğer sonuç ise toplumsal hareketlerin siyasi bir harekete dönüşme sürecinde etkili olan faktörlerle ilgili olmuştur. Indignados Hareketi ve Beyrut Medineti Hareketi’nin kültürel, coğrafi ve siyasi olarak birbirinden farklı özellikler sergileyen İspanya ve Lübnan’da yer alması ve ortaya çıkan bu toplumsal hareketlerin farklı motivasyonlarla ortaya çıkmış olması, toplumsal bir hareketin siyasi bir harekete dönüşme ihtimalinin belirli bir bölgenin toplumsal, siyasi yahut kültürel yapısıyla ilgili olmadığını göstermiştir. Yukarıda ifade edildiği üzere bu iki toplumsal hareketin siyasi harekete dönüşmelerinde kültürel, coğrafi ve siyasi özelliklerden bağımsız olarak toplumsal hareket tarafından dile getirilen taleplerin siyasi alanın sınırları dâhilinde dile getirilmek istenmesi ve siyasi iktidar talebi etkili olmuştur.

## KAYNAKÇA

- Abiyaghi, M. vd. (2017). From isqat an-nizam at-ta'ifi to the Garbage Crisis Movement: Political Identities and Antisectarian Movements, R. Peri ve D. Meier, (Ed.), Lebanon Facing the Arab Uprisings içinde (73-91). Palgrave Macmillan. DOI 10.1057/978-1-352-00005-4\_5
- Atallah, S. (2016). Despite its Loss at the Polls Beirut Madinati Provides Hope for Change. The Lebanese Center for Policy Studies. Erişim 24 Haziran 2020, <https://www.lcps-lebanon.org/featuredArticle.php?id=76>
- Beyrut Medineti. Siyasi Projemiz. Erişim 25 Haziran 2020, <https://beirutmadinati.com/>
- Beyrut'un çöplerini Türk şirketi toplayacak. (3 Mayıs 2018). Milliyet. Erişim 17 Haziran 2020, <https://uzmanpara.milliyet.com.tr/haber-detay/gundem2/beyrutun-coplerini-turk-sirketi-toplayacak/82000/82095/>
- Boggs, C. (1986). Social Movements and Political Power: Emerging Forms of Radicalism in the West, Philadelphia: Temple University Press.
- Bolelli, Ş. (25 Mayıs 2015). Barcelona ilk kadın belediye başkanını seçti. Anadolu Ajansı. Erişim 26 Temmuz 2020, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/barcelona-ilk-kadin-belediye-baskanini-secti/43881>
- Calhoun, C. (1993). "New Social Movements" of the Early Nineteenth Century. Social Science History, 17(3), 385-427. DOI 10.2307/1171431
- Çetinkaya, Y. D. (2014). Toplumsal Hareketler, Ş. Kardaş ve A. Balcı, (Ed.), Uluslararası İlişkilere Giriş (3. Baskı) içinde (701-710). İstanbul: Küre Yayınları.
- Civil Society Knowledge Centre. Beirut Madinati. Erişim 24 Haziran 2020, <https://civilsociety-centre.org/party/beirut-madinati>
- Civil Society Knowledge Centre, Social Movement responding to the Lebanese Garbage Crisis. Erişim 24 Haziran 2020, [https://civilsociety-centre.org/party/social-movement-responding-lebanese-garbage-crisis#\\_ftn8](https://civilsociety-centre.org/party/social-movement-responding-lebanese-garbage-crisis#_ftn8)
- Congar, K. (7 Ock 2020). İspanya'nın demokrasi tarihinde bir ilk: 42 sene sonra koalisyon hükümeti kuruldu. Euronews Türkçe. Erişim 26 Temmuz 2020, <https://tr.euronews.com/2020/01/07/ispanya-nin-demokrasi-tarihinde-bir-ilk-42-sene-sonra-koalisyon-hukumeti-kuruldu>
- Dede, A. (2018). Talepkâr Bir Hareket Olarak Yeni Toplumsal Hareketler. Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 2(13), 48-66.

- Diaz-Parra, I. ve Jover-Báez, J. (2016). Social movements in crisis? From the 15-M movement to the electoral shift in Spain. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 36(9/10), 1-16. DOI 10.1108/IJSSP-09-2015-0101
- Elola, J. (22 Mayıs 2011). El 15-M sacude el sistema. *El País*. Erişim 25 Temmuz 2020, [https://elpais.com/diario/2011/05/22/domingo/1306036353\\_850215.html](https://elpais.com/diario/2011/05/22/domingo/1306036353_850215.html)
- European Parliament. (25 Eylül 2019). 2019 European election results: Spain. Erişim 26 Temmuz 2020, <https://europarl.europa.eu/election-results-2019/en/national-results/spain/2019-2024/>
- Fascism Is Back In Spain. (21 Aralık 2014). *Rabble*. Erişim <http://www.rabble.ie/2014/12/21/fascism-is-back-in-spain>
- Flesher Fominaya, C. (2014). *Social Movements and Globalization*, London: Palgrave Macmillan.
- Güler, M. A. (2015). Kriz ve Yeni Toplumsal Hareketler: 'İşgal Et' Örneği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(3), 330-362.
- Habermas, J. (1981). *New Social Movements*. *Telos*, 49, 33-37.
- Heywood, A. (2011). *Global Politics*, Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Hoffman, B. (2007-2008). İnternette Demokrasi İndirmek? İnternetin Latin Amerika'da Vatandaşlık Haklarını İlerletme Potansiyeli ve Sınırlamaları. *Uluslararası İlişkiler*, 4(16), s.97-113.
- Iglesias, P. (2015). Understanding Podemos. *New Left Review*, s.7-22.
- Inglehart, R. ve Flanagan S. C. (1987). Value Change in Industrial Societies. *The American Political Science Review*, 81(4), 1289-1319. DOI 10.2307/1962590
- İspanya'da "Öfkeliiler" siyaset sahnesinde rol almaya başladı. (13 Haziran 2015). *Euronews Türkçe*. Erişim 26 Temmuz 2020, <https://tr.euronews.com/2015/06/13/ispanya-da-ofkeliiler-siyaset-sahnesinde-rol-almaya-basladi>
- Karabacak, S. (9 Mayıs 2020). Lübnan'da çöp krizi yeniden gündemde. *Anadolu Ajansı*. Erişim 17 Haziran 2020, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/lubnanda-cop-krizi-yeniden-gundemde/1834614>
- Kayaoğlu, A. (21 Aralık 2015). İspanya Başbakanı Mariano Rajoy ittifak arayışında. *Euronews Türkçe*. Erişim 26 Temmuz 2020, <https://tr.euronews.com/2015/12/21/ispanya-basbakani-mariano-rajoy-ittifak-arayisinda>

- Louthan, T. (2017). From Garbage to Green Space: The Rise of Beirut Madinatı. *New Perspectives in Foreign Policy*, 13, 36-40.
- Lübnan'da çöp krizine çözüm planına onay. (10 Eylül 2015). Anadolu Ajansı. Erişim 17 Haziran 2020, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/lubnanda-cop-krizine-cozum-planina-onay/12453>
- Marti, J. B. (2015). The 15-M: A Bet for Radical Democracy, M. Kaldor ve S. Selchow, (Ed.), *Subterranean Politics in Europe* içinde (119-140). Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan. DOI 10.1057/9781137441478\_5
- Middle East Eye. (9 Mayıs 2016). Not their city: Beirut Madinatı loses in Lebanon's first poll in six years. Erişim 24 Haziran 2020, <https://www.middleeasteye.net/news/not-their-city-beirut-madinati-loses-lebanons-first-poll-six-years>
- Offe, C. (1985). *New Social Movements: Challenging the Boundaries of Institutional Politics*. *Social Research*, 52(4), 817-868. DOI 10.1007/978-3-658-22261-1\_12
- Olofsson, G. (1988). After the Working-Class Movement? An Essay on What's 'New' and What's 'Social' in the New Social Movements. *Acta Sociologica*, 31(1), 15-34. DOI 10.1177/000169938803100103
- Özdemir, C. O. (2017). Öfkeden Umuda: İspanya'da Popülist Siyaset ve Podemos. *Mülkiye Dergisi*, 41(1), 231-258.
- Özdemirci, A. S. (2016a). Lübnan 2015, K. İnat ve M. Ataman, (Ed.), *Ortadoğu Yıllığı 2015* içinde (101-118). İstanbul: Açılım Kitap.
- Özdemirci, A. S. (2016b). Suriye İç Savaşı'nın Lübnan'a Etkileri (2011-2016). *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 76-105. DOI 10.26513/tocd.272252
- Özdemirci Cinal, A. S. (2019). Ne Devletle Ne Devletsiz: Lübnan'da Sivil Toplum Meselesi, F. Cicioğlu, (Ed.), *Ortadoğu'da Sivil Toplum: İmkanlar ve Kısıtlılıklar* (1. Baskı) içinde (405-437). Ankara: Kadim Yayınları.
- Peterson, A. vd. (2013). Is there New Wine in the New Bottles? Participants in European AntiAusterity Protests 2010-2012. ECPR General Conference Paper, Bordeaux.
- Pichardo, N. A. (1997). *New Social Movements: A Critical Review*. *Annual Review of Sociology*, 23, 411-430.
- Podemos: Spain anti-austerity party banging on doors of power. (21 Aralık 2015). BBC. Erişim 26 Temmuz 2020, <https://www.bbc.com/news/world-europe-35150771>
- Porta, D. vd. (2006). *Globalization from Below: Transnational Activists and Protest Networks*, Minneapolis/London: University of Minnesota Press.



- Ramirez Blanco, J. (2018). *Artistic Utopias of Revolt*, London: Palgrave Macmillan.
- Rodriguez-Teruel, J. vd. (2016). Fast and Furious: Podemos' Quest for Power in Multi-level Spain. *South European Society and Politics*, 21(4), 561-585. DOI 10.1080/13608746.2016.1250397
- Romanos, E. (2013). Collective Learning Processes within Social Movements: Some Insights into the Spanish 15-M/Indignados Movement, C. Flesher Fominaya ve L. Cox, (Ed.), *Understanding European Movements içinde* (203-219). Routledge.
- Spanish election: PP wins most seats but deadlock remains. (27 Haziran 2016). BBC. Erişim 26 Temmuz 2020, <https://www.bbc.com/news/world-europe-36632276>
- Stobart, L. Understanding Podemos (3/3): 'Commonsense' policy. *Left Flank*. Erişim 26 Temmuz 2020, <https://left-flank.org/2015/01/02/understanding-podemos-33-commonsense-policies/>
- Spain - November 2019 general election. *Politico*. Erişim 26 Temmuz 2020, <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/spain/#97379>
- Şentürk, Ü. (2006). Küresel Yeni Sosyal Hareketler ve Savaş Karşıtlığı. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 31-46.
- Topal Demiroğlu, E. (2014). Yeni Toplumsal Hareketler: Bir Literatür Taraması. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 2(1), 133-144. DOI 10.14782/SBD.201416304
- Yıldırım, Y. (2015). Avrupalı Toplumsal Hareketlerin Yükselişi: 2012-2014 Arası Kurulan Birliktelikler. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 70(4), 983-1002. DOI 10.1501/SBFder\_0000002379
- You stink: The fight to get rubbish off Beirut's streets. (28 Temmuz 2015). BBC. Erişim 22 Haziran 2020, <https://www.bbc.com/news/blogs-trending-33656778#>